

(א) יוסף ואחיו**1. רמב"ן בראשית פרשת וישב פרק לז פסוק ב**

והוא נער את בני בלהה - שהיה עושה מעשה נערות, ממשמש בעיניו ומתקן בשעריו. את בני בלהה - כלומר ורגיל את בני בלהה לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן. את דבתם רעה - כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, לשון רש"י. ואם כן למה לא הצילוהו בני השפחות, והוא אוהב אותם ומקרבן ומגיד לאביו על האחים בבזיונם. ואם נאמר שייראו מן האחים, והנה הם ד', וראובן עמהם, ויוסף עצמו, ותגבר ידם עליהם, ואף כי לא יבאו עמהם במלחמה. ועוד, כי נראה בכתוב כי כולם הסכימו במכירתו. אבל לדעת רבותינו בבראשית רבה (פד ז) על כולם היה מוציא הדבה:

והנכון בעיני כי זה הכתוב שב לבאר מה שהזכיר, ושיעורו, יוסף, והוא נער בן שבע עשרה שנה היה רועה בצאן את אחיו, את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ...

או שיהיה "והוא" מושך אחר עמו, ומשפטו והוא נער והוא את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו, יאמר כי הוא נער, והוא עם בני בלהה ועם בני זלפה נשי אביו תמיד, לא יפרד מהם בעבור נערותו, כי להם צוה אביהם שישמרוהו וישרתוהו, לא לבני הגבירות, והוא מביא מהם דבה רעה אל אביהם, ולכן ישנאוהו אלה הארבעה האחים. ואחר כן אמר כי אביו אהבו, ויראו אחיו האחרים כי אותו אהב אביהם יותר מכולם ויקנאו בו וישנאוהו, נמצא שנוא מכולם, בני הגבירות יקנאו בו למה יאהב אותו מהם והם בני גבירה כמוהו, ובני השפחות אשר לא יקנאו בזה למעלתו עליהם, ישנאו בו בעבור היותו מביא דבתם אל אביהם.

ועל דרך הפשט איננו קשה שיקראנו נער והוא בן שבע עשרה שנה, כי בעבור היותו קטן מכולם יקראנו כן, לומר כי לא היה מתחזק כאחיו ויצטרך להיותו עם בני בלהה וזלפה מפני נערותו ...

(ב) יהודה ותמר**2. רמב"ן בראשית פרשת וישב פרק לח פסוק יא**

כי אמר - כלומר היה דוחה אותה בקש, שלא היה בדעתו להשיאה לו. כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו, כי מוחזקת היא זו שימותו אנשיה, לשון רש"י. ולא ידעתי למה יתבייש יהודה המושל בדורו מן האשה הזאת ולא יאמר אליה לכי לשלום מביתי, ולמה יטעה אותה, והיא אסורה לשלה, כמו שאמרו (יבמות סד ב) בנשואים בתרי זמני היא חזקה. ועוד, כי בהיותו מקפיד על זנוניה לחייב אותה שריפה נראה שהיה חפץ בה להיותה בביתו. ורחוק הוא שלא שמע יהודה כי בניו חטאו וישלחם ביד פשעם ואין לתמר בהם חטא:

והנכון בעיני שהיה שלה ראוי ליבם, אבל לא רצה אביו שייבם אותה ועודנו נער פן יחטא בה כאחיו אשר מתו בנעוריהם, כי נערים היו, אין לאחד מהם שתיים עשרה שנה, וכאשר יגדל וישמע למוסר אביו אז יתננה לו לאשה. וכאשר המתינה ימים רבים וראתה כי גדל שלה בעיניה, והוא עודנו נער לאביו כי אין לו עשר שנים והיה ממתין לו עוד, אז מהרה תמר ברב תאותה להוליד מזרע הקדש ועשתה המעשה הזה:

(ג) יוסף ואשת אדוניו**3. רמב"ן בראשית פרשת וישב פרק לט פסוק יב**

ויעזוב בגדו בידה - לכבוד גברתו לא רצה להוציאו מידה בכחו הגדול ממנה, והסיר אותו מעליו, כי היה בגד שיתעטף בו כמעיל וצינף. והיא בראותה כי הניח בגדו בידה פחדה פן יגלה עליה לבני הבית או לאדוני והקדימתו אליהם לאמר כי הפשיט בגדו לשכב עמה, ובראותו כי הרימותי קולי נבהל לברוח. וזה טעם ויהי בראותה כי עזב בגדו. ולכן לא הגידה היא ויעזב בגדו בידו, רק אמרה לאנשי ביתה ולבעלה ויעזב בגדו אצלי:

(ד) יוסף בבית האסורים**4. רמב"ן בראשית פרשת וישב פרק מ פסוק ז**

וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדוניו - היה ראוי שיאמר הכתוב וישאל אותם לאמר, אבל האריך כי רצה לספר בשבח יוסף שהיה נער עבד ושאל לשני שרים גדולים והם בבית אדוניו אשר שנא אותו, והיה כל אחד יכול לצוות לשאת את ראשו מעליו, ולא פחד מהם מלשאול אותם ולאמר להם דעתו בפתרון, כי בטח בחכמתו, שאילו נמלט שר האופים היה תולה אותו:

"והבורק אין בו מים"**5. רמב"ן בראשית פרשת וישב פרק לז פסוק כד**

וכתב רש"י ממשמע שנאמר והבור ריק, אינני יודע שאין בו מים, מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, לשון רש"י מדברי רבותינו (שבת כב א). ואם כן היו נחשים ועקרבים בחורי הבור, או שהיה עמוק ולא ידעו בהם, שאילו היו רואים אותם ולא יזיקו ליוסף היה הדבר ברור להם שנעשה לו נס גדול ושהוא צדיק גמור, וידעו כי זכותו תצילנו מכל רע, ואין יגעו במשיח השם אשר הוא חפץ בו ומצילו, וכענין שנאמר (דניאל ו כג) אלהי שלח מלאכה וסגר פום אריותא ולא חבלוני כל קבל די קדמוהי זכו השתכחת לי. אבל הם לא ידעו בדבר:

ועל דרך הפשט יאמר והבור ריק אין בו מים כלל, שגם אם היו בו מים מעט יקרא ריק, וכן כי מת אתה ולא תחיה (מ"ב כ א) כלל בשום פנים, והכל ביאור וחיזוק: